

A HAZAI ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLAI TANKÖNYVEKBŐL KIRAJZOLÓDÓ HOMOFÓBIAKÉP

Takács István Károly
ELTE Szociológiai Doktori Iskola

Kulcsszavak: homofóbia; heteronormativitás; tankönyvanalízis

Az LMBT (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű) embereket érintő heteronormatív diszkrimináció szocializációjának egyik legfontosabb színtere az iskola. Külföldi vizsgálatok bizonyították, hogy a kirekesztés egyéni pszichés problémákhoz vezethet. Magyarországon erre a témára koncentrált átfogó kutatás eddig nem született.

A magyar közoktatási hagyomány rendkívül tankönyvközpontú. Kutatásunkban – amit ezekben a hónapokban végzünk – azt vizsgáljuk, tartalmaznak-e a tankönyvek bármilyen információt a homoszexualitásról. Vizsgálatunkat az ILGA (International Lesbian and Gay Association) által támogatott Implementing the Council of Europe Recommendation on LGBT Rights című pályázat keretén belül végezzük az MTA Szociológiai Kutatóintézet és a Háttér Társaság szakmai együttműködésével.

A felmérés során azokra a tantárgyakra fókuszálunk, amelyek a homoszexualitásról tudományterület alapján releváns információkat, illetve a köztudatban élő ismereteket hordozhatnak. A kiválasztott tantárgyakhoz tartozó tankönyveket a 2011/2012-ben kiadott tankönyvjegyzékből választottuk ki és kijelöltük a vizsgálni kívánt témákat. A korpusz vizsgálata két fázisból áll. (1) Megnézzük, tartalmaznak-e a tankönyvek vizuális vagy szöveges információt a homoszexualitásról. Azt is vizsgáljuk, a szövegek segítenek-e (a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tolerancián, multikulturalitáson alapuló alapértékeknek megfelelően) csökkenteni az LMBT- emberekkel kapcsolatos előítéletek mértékét. (2) Részletes szöveg- és képelemzésen alapuló tankönyvanalízis. Az előadásban a jelenleg is folyó kutatás első fázisának eredményeit mutatom be.

Az eddigi eredmények alapján a legtöbb információt a biológia és történelem tankönyvek tartalmazzák. A fellelhető szövegek sokfélék: némelyik tárgyilagos, de akadnak sztereotip véleményeket megfogalmazó és tévképzetek kialakulását segítő tankönyvek is. Az előadásban konkrét példák segítségével mutatom be a különböző tankönyveket és szövegtípusokat. Eredményeink fontos információkat szolgáltatnak a közoktatásban dolgozó valamennyi szakember, a tankönyvszerzők és az oktatáspolitikai számára egyaránt.

F2